

Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie
p/a Ministerie van Veiligheid en Justitie
T.a.v. de Secretaris, mw mr A.E.A.J. Hessing-Puts
Postbus 20301
2500 EH 's Gravenhage

Uitsluitend per e-mail via mevrouw Hessing-Puts: cie.vj@tweedekamer.nl

Den Haag, 17 september 2015
uw kenmerk : ronde tafelgesprek 23 september 2015

Geachte Commissieleden,

Met dank voor de uitnodiging aan het bestuur van de vereniging van Familierechtadvocaten Scheidingsmediators (vFAS) om in deze haar zienswijze aan u te mogen geven in het kader van het wetsvoorstel tot de beperking van de huwelijksgoederengemeenschap. Bij het formuleren van deze reactie neemt de vFAS de ervaring van haar ruim 1000 leden en hetgeen in de praktijk van echtscheiding zoal gesignaleerd wordt, tot uitgangspunt. De leden van de vFAS behartigen de belangen van vele echtelieden in echtscheiding. Soms treedt men op voor de alleenstaande moeder zonder eigen inkomen, maar ook voor de ondernemer of de echtgenoot afkomstig uit een welvarende familie. Dat maakt dat de vFAS geen politieke doelstellingen nastreeft en ieder initiatief-wetsvoorstel hoofdzakelijk beoordeelt op juridische merites. Zulks laat evenwel onverlet dat de vFAS uiteraard wel oog heeft voor de maatschappelijke verhoudingen en maatschappelijke misstanden of belangwekkende ontwikkelingen op het gebied het scheidingsrecht.

Het wetsvoorstel heeft tot doel om voorhuwelijksvermogen en verkrijgingen uit erfenissen en giften van de huwelijksgemeenschap uit te zonderen van het gemeenschappelijke huwelijksvermogen. Aangezien in Nederland een ruime meerderheid huwt zonder huwelijksvoorwaarden, zal het wetsvoorstel voor de meeste toekomstige echtelieden

ingrijpende gevolgen hebben. De beperking van de omvang van het gemeenschappelijke vermogen brengt een versobering van rechtswege mee van de veronderstelde lotsverbondenheid tussen echtgenoten.

TNS NIPO voerde in september 2014 in opdracht van de vFAS in het kader van de jaarlijkse Dag van de Scheiding een onderzoek uit onder jongeren tussen de 16 en 24 jaar. Daaruit bleek een trend zichtbaar. Hoe liever jongeren willen trouwen, hoe vaker ze aangeven in gemeenschap van goederen te willen trouwen. Indien jongeren minder graag willen trouwen, hoe eerder ze aangeven niet in gemeenschap van goederen te willen trouwen.

De lotsverbondenheid staat ook bij jongeren onder druk en het wetsvoorstel lijkt aan te sluiten bij deze maatschappelijke ontwikkelingen. De vraag is echter wel of een burger zich voldoende bewust is van de gevolgen daarvan?

In de echtscheidingspraktijk komt het veel voor dat echtelieden giften en erfrechtelijke verkrijgingen buiten verdeling laten voor zover die zijn verkregen zonder dat de gever of erflater een uitsluitingsclausule heeft ingesteld. Omgekeerd ervaren echtelieden de verdeling van een erfenis of gift bij echtscheiding dikwijls als oneerlijk en onrechtvaardig. Naar onze ervaring sluit het voorstel op dit punt dus goed aan op de in de praktijk gesignaleerde wensen van echtgenoten bij echtscheiding.

Ten aanzien van uitzondering van voorhuwelijksvermogen zien wij echter een veel minder geprononceerd beeld. Onze ervaring is dat echtelieden met voorhuwelijksvermogen doorgaans een huwelijk aangaan op huwelijksvoorwaarden. In die huwelijksvoorwaarden staan vaak een periodiek verrekenbeding of finaal verrekenbeding bij overlijden opgenomen. Minder vaak zien we in huwelijksvoorwaarden een finaal verrekenbeding bij echtscheiding.

Onze indruk is dat veel echtelieden het redelijk vinden dat bij het aangaan van een huwelijk voorhuwelijksvermogen privévermogen blijft en dat bij een echtscheiding voorhuwelijksvermogen niet in de verdeling betrokken hoeft te worden.

De belangrijkste consequentie van de invoering van dit wetsvoorstel zal zijn dat het aantal echtelieden met privévermogen naast het gemeenschappelijke huwelijksvermogen substantieel zal toenemen in vergelijking met de huidige situatie. Echtelieden zullen in de toekomst drie vermogens naast elkaar hebben; gemeenschappelijk vermogen en ieder een eigen vermogen. Om de doelstelling van de wet te halen, zullen echtelieden deze vermogens afgescheiden moeten houden en structureel moeten beheren en administreren om vermenging van deze vermogens en bijbehorende bewijsproblemen te voorkomen. Te verwachten valt dat vele huwelijken alsnog zullen eindigen met een verdeling van het volledig aanwezige, althans het grootste gedeelte van het vermogen.

De ervaring met het periodieke verrekenbeding heeft geleerd dat echtgenoten tijdens het huwelijk geen administratie bijhouden van hun vermogens. Dit betekent dat de opstellers van het wetsvoorstel zich dienen te realiseren dat de voorgestelde beperking van de omvang van de huwelijksgemeenschap in de praktijk voor vele echtgenoten door het ontbreken van een deugdelijke boekhouding niet verwezenlijkt zal worden. Bovendien valt te verwachten dat vele echtscheidingen zullen leiden tot een strijd tussen de echtelieden over de omvang van de diverse vermogens. In de praktijk komt deze strijd ook veelvuldig voor bij de afwikkeling van het niet uitgevoerde periodieke verrekenbeding in huwelijksvoorwaarden.

Verder is van belang om ook aandacht te hebben voor de positie van samenwoners. In de huidige tijd wonen echtelieden vaak al een geruime periode samen alvorens zij in het huwelijk treden. Het huwelijk is niet langer een start maar een bezegeling van een reeds bestaande langdurige relatie. Hoe dan om te gaan met het vermogen in een dergelijk geval? Het vermogen dat gedurende de samenwoning is opgebouwd, is voorhuwelijks en valt in de huwelijksgoederengemeenschap (nieuwe stijl). Willen deze mensen na invoering van de voorliggende wet realiseren dat dit vermogen wél naar rato van hun privé-investering wordt gedeeld, zullen zij juist huwelijksvoorwaarden moeten maken voor de aanvang van het huwelijk. Dit laatste zal naar onze verwachting in de praktijk niet gaan gebeuren.

Het wordt een ondoenlijke onderneming om de drie vermogens uit elkaar te houden zonder dat vermenging plaatsvindt. Het is niet voor niets dat reeds decennia lang de meeste auteurs negatief oordeelden over de keuze voor beperkte gemeenschappen van vruchten en inkomsten in huwelijksvoorwaarden, waarop de voorgestelde beperkte gemeenschap is gebaseerd.

De vraag rijst wat de effecten van het wetsvoorstel zullen zijn op de financiële positie van vrouwen. In de rechtspraak zijn de materiële onbillijkheden ten gevolge van de koude uitsluiting reeds gebleken. Zou bij de invoering van dit wetsvoorstel niet ook nagedacht moeten worden over de financiële gevolgen voor de financieel zwakkere partij, meestal de vrouw? Eerder werd signaleerd dat het aantal financieel ernstige gedupeerden van het huwelijksvermogensregime van “koude uitsluiting” nog gering was. Bij het onderhavige wetsvoorstel zou die groep wel eens veel groter kunnen zijn. Wij achten de kans reëel dat de invoering van dit wetsvoorstel zal leiden tot meer financiële problemen voor scheidende vrouwen, a fortiori als ook in de toekomst de regeling van partneralimentatie versoerd zal worden zoals de huidige coalitie van VVD en PvdA voor ogen staat. Onbedoeld zal de wetgever hiermee de kansen op strijd bij echtscheiding verhogen, terwijl thans juist veel aandacht is voor de vraag hoe ‘vechtscheidingen’ teruggedrongen kunnen worden.

Conclusie:

De vFAS heeft op basis van ervaringen in de scheidingspraktijk de indruk dat de voorgestelde afzondering van erfenissen en giften van het gemeenschappelijke huwelijksvermogen goed aansluit bij de wensen in de praktijk.

De vFAS voorziet dat de doelstellingen van de initiatiefwet echter niet gehaald zullen worden doordat echtelieden in de praktijk niet een deugdelijke administratie zullen voeren over de drie vermogens die na het aangaan van het huwelijk ontstaan. Vermenging van gelden uit de vermogens en bewijsproblemen zullen naar onze inschatting tot gevolg hebben dat vele echtscheidingen in de toekomst alsnog tot een verdeling van het volledige vermogen zullen leiden, dan wel tot strijd tussen echtgenoten in echtscheiding over bewijs van privévermogen en aanspraken op vergoeding voor bijdragen uit privévermogen aan de huwelijksgemeenschap.

De vFAS vraagt tot slot aandacht voor de financiële gevolgen van dit wetsvoorstel voor met name vrouwen. Het lijkt ons wenselijk dat naar de financiële effecten van dit wetsvoorstel nader onderzoek wordt gedaan omdat de financieel-economische positie van een grote groep vrouwen met de introductie van dit wetsvoorstel (mogelijk) in het geding is.

Met vriendelijke groet,

namens het Bestuur van de vFAS,
Dianne J.I. Kroezen